

**You have downloaded a document from
RE-BUS
repository of the University of Silesia in Katowice**

Title: Mapa współczesnych badań nad książką dziecięco-młodzieżową

Author: Lucyna Sadzikowska

Citation style: Sadzikowska Lucyna. (2017). Mapa współczesnych badań nad książką dziecięco-młodzieżową. W: K. Tałuc (red.), "Literatura dla dzieci i młodzieży. T. 5" (S. 360-378). Katowice : Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego

Uznanie autorstwa - Użycie niekomercyjne - Bez utworów zależnych Polska - Licencja ta zezwala na rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie w celach niekomercyjnych oraz pod warunkiem zachowania go w oryginalnej postaci (nie tworzenia utworów zależnych).

UNIwersYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Mapa współczesnych badań nad książką dziecięco-młodzieżową

LUCYNA SADZIKOWSKA

UNIwersytet Śląski, Wydział Filologiczny

Książka dla dzieci i młodzieży współcześnie staje się przedmiotem badań coraz większej liczby osób, związanych z różnymi instytucjami — takimi jak np. wydawnictwa, czasopisma, biblioteki — działającymi samodzielnie lub będącymi częściami struktury placówek naukowych. Nadal rozwijają się badania, o czym w 2009 roku pisała Krystyna Heska-Kwaśniewicz, w czterech dużych ośrodkach uniwersyteckich: w Katowicach, Krakowie, Warszawie i Wrocławiu¹, do których od nowego wieku dołączyły ośrodki w Łodzi, Kielcach i Szczecinie. Wiele z nich umacnia swoją pozycję na mapie ośrodków zajmujących się literaturą dla dzieci oraz służy bibliotekarzom, rodzicom, nauczycielom i studentom. Można zaobserwować dużą dynamikę działań skupionych wokół literatury dla dzieci i młodzieży: powstawanie nowych kierunków, trendów, a także kolejnych ośrodków. Różnorodność postaw naukowych jest ogromna: od tradycyjnych badań historycznoliterackich, przez kulturoznawcze z przewagą akcentów antropologicznych, po bibliologiczne, pedagogiczne i biblioterapeutyczne. Badaczka twierdzi: „W ostatnich latach coraz częściej jednak można zauważyć odchodzenie od dawnego typu badań literaturoznawczych w stronę kulturoznawstwa i bibliologii”².

Obecnie nie bada się literatury dla dzieci i młodzieży tylko przez pryzmat tradycyjnych odniesień, ale odczytuje się ją w świetle poststrukturalnych metod badawczych, takich jak: hermeneutyka, dekonstrukcja, gender, feminizm czy

---

¹ K. HESKA-KWAŚNIEWICZ: *Współcześni badacze literatury dla dzieci i młodzieży*. W: *Literatura dla dzieci i młodzieży (po roku 1980)*. Red. K. HESKA-KWAŚNIEWICZ. T. 2. Katowice 2009, s. 119—124. Kontynuuję chronologicznie ustalenia, nie sygnalizuję tych, które były ujęte w artykule K. Heskiej-Kwaśniewicz.

² Ibidem, s. 119.

postkolonializm. W przestrzeni szkoły ważnym postulatem staje się otwarcie uczniów na wielość odczytań tekstu — nie można bowiem skazywać ich na jeden właściwy paradygmat badawczy. Ta zachodząca obecnie zmiana widoczna jest również w podręcznikach szkolnych, szczególnie tych adresowanych do uczniów szkół ponadgimnazjalnych (por. podręcznik do języka polskiego: Ewa Jaskółowa, Krzysztof Biedrzycki, Ewa Nowak: *Świat do przeczytania*)³. O konieczności uwolnienia odczytywania lektur i innych tekstów od szkolnych klisz pisały Barbara Myrdzik oraz Anna Pilch, które w swoich książkach podkreślają zalety, jakie płyną z wykorzystywania poststrukturalnych metod. W publikacjach zachęcają one nauczycieli do przezwyciężenia starych przyzwyczajeń i do korzystania z osiągnięć najnowszych teorii.

Instytucje, w których prowadzone są badania nad literaturą dla dzieci i młodzieży oraz te popularyzujące wiedzę o książce dziecięco-młodzieżowej zostaną przedstawione w układzie alfabetycznym z podziałem na grupy: ośrodki uniwersyteckie, inne instytucje naukowe oraz instytucje o charakterze nienaukowym skupiające się na działalności praktycznej. Jest to, oczywiście, pewien wybór, którym próbowałam objąć najważniejsze, z mojego punktu widzenia, ośrodki akademickie, instytucje naukowe oraz czasopisma o książce dla dzieci.

Gdańsk — Uniwersytet Gdański

Hanna Dymel-Trzebiatowska z Katedry Skandynawistyki Uniwersytetu Gdańskiego poddaje analizie przekłady na język polski utworów wybitnej szwedzkiej pisarki dla dzieci — Astrid Lindgren (*Translatoryka literatury dziecięcej. Analiza przekładu utworów Astrid Lindgren na język polski*. Gdańsk 2013). Jak dotąd powstało niewiele opracowań, których autorzy badali przekłady utworów Lindgren na język polski ze szczególnym uwzględnieniem ich stylu. Dymel-Trzebiatowska stara się zwracać uwagę na kod poetycki pisarki — wyjątkowy, indywidualny sposób wykorzystania języka, który jednoznacznie obala krzywdzącą opinię o niższym statusie literatury dziecięcej. Badaczka w swoich pracach uzasadnia potrzebę wprowadzenia terminu desygnującego w języku polskim nowy kierunek badań, który konsekwentnie, od początku XXI wieku, stale rozwija się i wyod-

---

³ J. HOBOT: *Poststrukturalne kierunki badawcze w szkolnej praktyce polonistycznej, czyli o związkach teorii literatury i metodyki*. W: *Polonista w szkole*. Red. A. JANUS-SITARZ. Kraków 2004, s. 173—188. Nie sposób oczywiście w tej krótkiej wypowiedzi omówić znaczenia wymienionych nurtów, ograniczymy się więc tylko do ich odnotowania.

rębnia z ogólnego dyskursu translatorycznego. Proponuje przyjąć w rozważaniach termin *translatoryka literatury dziecięcej* (TLD), który precyzuje pole badań. Na podstawie analiz oraz dokonań w ramach translatoryki Dymel-Trzebiatowska formułuje obserwacje odnoszące się do całokształtu zagadnienia, jakim jest przekład dla dzieci — w szczególności do jego specyfiki i statusu.

Katowice — Uniwersytet Śląski

W Instytucie Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej, który w 2015 roku obchodził 40-lecie istnienia, prowadzone badania nad książką dziecięco-młodzieżową obejmują m.in. zagadnienia edytorskie, szczególnie nowych form wydawniczych książki dla odbiorcy „niedorosłego”; dzieje ruchu wydawniczego; zagadnienia prasoznawcze, w tym dzieje czasopism bezdebitowych z lat 80. XX wieku; problematykę funkcjonowania tekstów dla dzieci i młodzieży w sieci; współczesne aspekty pedagogiki bibliotecznej i edukacji czytelniczej dzieci i młodzieży. Efektem owych badań oraz współpracy z naukowcami z innych ośrodków są cztery tomy wydawnictwa pt. *Literatura dla dzieci i młodzieży*, obejmującego syntetyczne opracowania problemów szeroko rozumianej kultury książki, prasy dziecięco-młodzieżowej lat PRL-u i czasów najnowszych, poczynawszy od roku 1980. Pracownicy Instytutu współpracują z redakcją czasopisma o książce dla dzieci — „Guliwer”, a Krystyna Heska-Kwaśniewicz (emerytowany pracownik Instytutu) i Irena Socha należą do Rady Naukowej tego pisma.

Pół wieku Katedry Dydaktyki Języka i Literatury Polskiej, drugiego ważnego ośrodka na Uniwersytecie Śląskim, w którym uprawiana jest krytyka literatury dziecięcej i młodzieżowej, świętowano w 2009 roku. Katedra ma duże zasługi w prowadzeniu wszechstronnych badań i w zakresie krytyki literatury dziecięco-młodzieżowej, czego przykładem może być praca emerytowanej już badaczki Zofii Adamczykowej pt. *Literatura dla dzieci: funkcje, kategorie, gatunki* (Warszawa 2001). Prowadzone przez pracowników Katedry badania znajdują odzwierciedlenie zarówno w inicjatywach zbiorowych — organizowanych konferencjach oraz kongresach krajowych i międzynarodowych — jak również w indywidualnych inicjatywach wydawniczych. W Katedrze Dydaktyki Języka i Literatury Polskiej Bernadeta Niesporek-Szamburska zajmuje się językowym obrazem świata dzieci i młodzieży, rozwojem języka dziecka, stylem twórczości dzieci i dla dzieci oraz zagadnieniami literatury i czasopism dziecięcych. Karolina Jędrzych prowadzi badania nad feminizmem, literaturą młodzieżową, w tym najnowszą, a w szczególności nad powieścią dla dziewcząt. Interesuje się nowymi metodologiami lite-

raturoznawczymi w dydaktyce literatury. Małgorzata Wójcik-Dudek zajmuje się dydaktyką literatury oraz literaturą dla dzieci i młodzieży, ale przede wszystkim tematyką Holocaustu i postpamięci (*W(y)czytać Zagładę. Praktyki postpamięci w polskiej literaturze XXI wieku dla dzieci i młodzieży*. Katowice 2016). Zainteresowania badawcze Ewy Ogłózy skupiają się natomiast wokół dydaktyki literatury (na trzech poziomach edukacji szkolnej), baśni i opowieści Hansa Christiana Andersena. Od 1977 roku Katedra wydaje czasopismo „Z Teorii i Praktyki Dydaktycznej Języka Polskiego”⁴, w którym znaleźć można interesujące teksty, takie jak: *Uwolnić Pippi! Twórczość dla dzieci wobec przemian kultury*; *Motywy mitologiczne (i nie tylko) w „Psyche” Hansa Chrystiana Andersena i „Iselin i wilkołaku” Torill Thorstad Hauger* czy *Niegrzeczni bohaterowie dziecięcych lektur* i inne rozważania nad charakterystycznymi dla „literatury czwartej” kodami werbalnymi i pozawerbalnymi.

Na Wydziale Pedagogiki i Psychologii Katarzyna Krasoń kieruje badaniami z zakresu arteterapii, dziecięcego odkrywania tekstu literackiego i ekspresji dziecięcej oraz literatury dla małego i młodego odbiorcy. Badaczka organizuje również coroczną imprezę ogólnopolską pod nazwą Ogólnopolski Festiwal Ekspresji Dziecięcej i Młodzieżowej.

Kielce — Uniwersytet Jana Kochanowskiego

W Uniwersytecie Jana Kochanowskiego w Kielcach badania z zakresu literatury dla dzieci i młodzieży prowadzą: Marek Kątny (Wydział Pedagogiczny i Artystyczny UJK)⁵, Zofia Ożóg-Winiarska (Instytut Filologii Polskiej UJK), Marta Bolińska (Instytut Filologii Polskiej UJK).

Zofia Ożóg-Winiarska jest autorką wielu prac z zakresu literatury dla dzieci i młodzieży, dydaktyki literatury i języka polskiego oraz historii literatury polskiej i włoskiej. W czasie pełnienia przez nią funkcji kierownika Zakładu Edukacji Polonistycznej, w latach 2008—2014, został wydany „Kwartalnik Poloni-

⁴ Radę naukową czasopisma tworzą: prof. Marian Kisiel, prof. Helena Synowiec (przewodnicząca), prof. Bernadeta Niesporek-Szamburska (wiceprzewodnicząca), prof. Edward Polański, prof. Urszula Żydek-Bednarczuk, sekretarz i redaktor językowy dr hab. Danuta Krzyżyk oraz redaktor statystyczny dr Anna Guzy.

⁵ 22 stycznia 2016 roku odbyło się w Centrum Edukacji Artystycznej UJK sympozjum naukowe pt. „Słowo — Dziecko — Edukacja: aspekty literackie, językowe i pedagogiczne” dedykowane prof. Markowi Kątnemu na okoliczność czterdziestopięciolecia jego pracy naukowo-dydaktycznej.

styczny. Konteksty kulturowe” (2009, nr 1—2), w całości poświęcony literaturze dziecięcej i młodzieżowej, który skupił badaczy z takich ośrodków naukowych, jak: Uniwersytet Śląski, Uniwersytet Zielonogórski, Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie, Uniwersytet Opolski, Uniwersytet Rzeszowski, Uniwersytet Łódzki, Filia Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Piotrkowie Trybunalskim, a także osoby zainteresowane książką dla młodego odbiorcy (m.in. związane z Muzeum Książki Dziecięcej w Warszawie, IBBY, czasopismem „Guliwer”, a także ze środowiskiem twórców i wydawców książek). Ożóg-Winiarska jest autorką książek o literaturze dla dzieci i młodzieży, jak: *Poezja dla dzieci Józefa Ratajczaka* (Piotrków Trybunalski 2005); *W kręgu tradycji i współczesności poezji dla dzieci. Teksty — Motywy — Wartości* (Warszawa 2009). Jest redaktorką tomów: *Teksty i konteksty w tradycji i współczesności edukacji polonistycznej. Język. Literatura. Sztuka* (Kielce 2012); *Teksty literackie w przestrzeni kultury i komunikacji językowej. Tradycja i współczesność* (Kielce 2013); *Teksty kultury w edukacji polonistycznej i refleksji badawczej* (Kielce 2014), a także kilkunastu prac z zakresu literatury dziecięcej i młodzieżowej, opublikowanych w książkach zbiorowych i czasopismach.

Marta Bolińska to autorka książek: *Przez „Świat Młodych” do literatury. O prozie Janusza Domagalika* (Kielce 2004); *Kobiet trzy portrety. Zofia Bukowiecka — Agnieszka Barłógowa — Halina Snopkiewicz* (Kraków 2009); *Komunikacja czytelnicza: dorośli — dzieci. Uwarunkowania i efekty literatury* (Kraków 2010); *Zdarzenia niepunktualne. Biograficzny i antropologiczno-kulturowy kontekst opowieści o biegu ludzkiego życia w prozie Doroty Terakowskiej* (Kielce 2013) oraz artykułów z zakresu literatury i kultury XX wieku. Zajmuje się także neurodydaktyką, specjalnymi potrzebami edukacyjnymi oraz audiodeskrypcją.

Kraków — Akademia Ignatianum

W Katedrze Edukacji Artystycznej Wydziału Pedagogicznego Akademii Ignatianum Krystyna Zabawa, która jest członkinią Rady Konsultacyjnej Ośrodka Badań Literatury Dziecięcej i Młodzieżowej, zajmuje się naukowo poezją XIX i XX wieku (zwłaszcza młodopolską), a od 2003 roku — literaturą dziecięcą, przede wszystkim współczesną. W 2013 roku opublikowała pracę o charakterze monograficznym pt. *Rozpoczęta opowieść. Polska literatura dziecięca po 1989 roku wobec kultury współczesnej*, która daje panoramiczny obraz literatury i książki dla dzieci w ostatnich dwudziestu latach.

Kraków — Uniwersytet Jagielloński

Ośrodek Badań Literatury Dziecięcej i Młodzieżowej, którym kieruje Anna Czabanowska-Wróbel, jest samodzielną jednostką organizacyjną Wydziału Polonistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego i został powołany zarządzeniem rektora tejże uczelni 19 grudnia 2013 roku. Do zadań Ośrodka należy między innymi: inicjowanie i organizowanie prac badawczych związanych z literaturą dziecięcą i młodzieżową; propagowanie wiedzy na temat literatury dziecięcej i młodzieżowej, promowanie czytelnictwa dzieci i młodzieży. Główne kierunki badań Ośrodka związane są zarówno z historią literatury dziecięcej, jak i ze współczesną literaturą dziecięcą i młodzieżową. Podejmowane są również badania nad baśnią i jej związkami z literaturą, a także nad tematem dziecka i dzieciństwa w kulturze. W kręgu zainteresowań Ośrodka znajdują się zagadnienia edytorskie, w tym zagadnienia ilustracji książkowej i współczesna sytuacja książki wobec zjawisk kultury XXI wieku. Czabanowska-Wróbel zajmuje się badaniami literatury Młodej Polski, zwłaszcza poezji młodopolskiej, przemianami poezji współczesnej, zagadnieniem baśni w literaturze, badaniami nad dzieckiem i dzieciństwem w literaturze i kulturze.

Kraków — Uniwersytet Pedagogiczny

Pracownia Literatury dla Dzieci i Młodzieży w Instytucie Filologii Polskiej Uniwersytetu Pedagogicznego istnieje od 2000 roku. Początkowo działała jako Katedra Literatury dla Dzieci i Młodzieży pod kierownictwem jej inicjatorce Alicji Baluch, ale w 2011 roku została przekształcona w Pracownię, którą kierowała Małgorzata Chrobak, prowadząca badania nad polską i obcą prozą XX i XXI wieku dla młodego czytelnika; realizmem; realizmem magicznym i fantastyką w literaturze polskiej oraz antropologią dziecka i dzieciństwa; nurtem inicjacyjnym w prozie XX i XXI wieku. Obecnie funkcję kierownika sprawuje Katarzyna Wądołny-Tatar. W badaniach Pracowni uczestniczy także Maria Ostasz, której zainteresowania naukowe skupiają się wokół literatury i kultury dziecięcej w aspekcie etnolingwistycznym i antropologicznym. Główne kierunki badań Pracowni to: historia, krytyka oraz teoria literatury dla dzieci i młodzieży, poezja współczesna dla dzieci, krytyka archetypiczno-mitograficzna i tematyczna, psychoanaliza baśni magicznej, baśń — historia, teoria, współczesne odmiany gatunkowe, litera-

tura powszechna dla dzieci i młodzieży, proza narracyjna dla młodzieży po 1945 roku; realizm, realizm magiczny, fantastyka dla dzieci i młodzieży, antropologia dziecka i dzieciństwa, nauka lektury, zagadnienie intersemiotyczności literatury dziecięcej, psychologia odbioru dzieła literackiego, edytorstwo literatury dla dzieci i młodzieży⁶. Pracownia współdziała z naukowymi ośrodkami krajowymi, m.in. w Warszawie, Gdańsku, Szczecinie, Poznaniu, Wrocławiu, Katowicach i Rzeszowie oraz z zagranicznymi, usytuowanymi w Ostrawie w Czechach i w Nitrze na Słowacji⁷. Członkowie Pracowni współpracują z czasopismami, takimi jak: „Guliwer”, „Język Polski w Szkole”, „Nowe Książki”, „Polonistyka”, „Ruch Literacki”, „Wychowanie w Przedszkolu” i z miesięcznikiem „Kraków”. Pracownia Literatury dla Dzieci i Młodzieży wnosi również swój wkład w działalność lokalnych i regionalnych ośrodków kultury poprzez udział w sesjach i konferencjach organizowanych, m.in. przez Małopolski Ośrodek Kultury, Nowohuckie Centrum Kultury, Centrum Literatury Dziecięcej przy MBP w Oświęcimiu. Członkowie Pracowni współpracują ponadto z Kuratorium Oświaty w Krakowie, Małopolskim Ośrodkiem Doskonalenia Nauczycieli, jak również z bibliotekami publicznymi i pedagogicznymi z Krakowa i terenu województwa małopolskiego, gdzie prowadzą prelekcje i wykłady.

W Instytucie Nauk o Informacji Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie prowadzone są m.in. badania dotyczące czytelnictwa, biblioterapii, metodyki pracy bibliotecznej i zawodu bibliotekarza. Pracownicy Instytutu od wielu lat popularyzują koncepcję biblioteki szkolnej jako nowoczesnego centrum dydaktycznego. Włączają się również w interdyscyplinarny dyskurs naukowy na temat roli edukacji informacyjnej w dzisiejszym społeczeństwie medialnym. Przy uwzględnieniu specyfiki uczelni, prowadzone są również badania w obszarze książki i prasy dla dzieci i młodzieży. Interdyscyplinarny charakter nauki o książce i działalności informacyjnej sprawia, że w dorobku pracowników Instytutu pojawiają się także publikacje literaturoznawcze, językoznawcze, historyczne, naukoznawcze, politologiczne, a nawet pedagogiczne. Stanowią one często podbudowę do bardziej pogłębionych i szczegółowych badań w zakresie bibliologii i informatologii. Zainteresowania badawcze Michała Rogoża⁸ koncentrują się na tematyce książki i prasy dla dzieci i młodzieży postrzeganej przez pryzmat tradycji i współczesności.

---

⁶ Najnowsze publikacje przygotowane przez Pracownię to m.in.: *Noosfera literacka. Problemy wychowania i terapii poprzez literaturę dla dzieci*. Red. A. UNGEHEUER-GOLĄB, M. CHROBAK. Rzeszów 2012; *O tym, co Alicja odkryła... W kręgu badań nad toposem dzieciństwa i literaturą dla dzieci i młodzieży*. Red. A. UNGEHEUER-GOLĄB, M. CHROBAK, M. ROGOŻ. Kraków 2015 oraz artykuły w tomie XI z 2011 roku „Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia Historicolitteraria”.

⁷ Wynikiem tych kontaktów są obcojęzyczne publikacje: *Literatura bez hranic* oraz artykuły w serii tomów *Slovo a obraz v komunikaci s dětmi*.

⁸ M. ROGOŻ: *Czasopisma dla dzieci i młodzieży Instytutu Wydawniczego „Nasza Księgarnia” w latach 1945–1989: studium historycznoprasowe*. Kraków 2009.

Lublin — Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej

W uczelni tej Zakładem Edukacji Polonistycznej i Innowacji Dydaktycznych w Instytucie Filologii Polskiej na Wydziale Humanistycznym kieruje Małgorzata Karwatowska. Będąca pracownikiem Zakładu badaczka Iwona Morawska zainteresowania naukowe koncentruje wokół lektur i szkoły. Poświęca uwagę edukacji aksjologicznej w szkole, wartościom w dyskursie dydaktycznym, funkcjonowaniu i odbiorowi tekstów kultury w szkole oraz dydaktyce literatury i języka polskiego, a także dydaktyce wiedzy o kulturze. Współpracowała z Instytutem Badań Edukacyjnych w Warszawie, Okręgową Komisją Egzaminacyjną w Krakowie, Ośrodkiem Rozwoju Edukacji w Warszawie, Centralną Komisją Egzaminacyjną w Warszawie jako egzaminator, ekspert, recenzent, koder i autor zadań egzaminacyjnych.

Łódź — Uniwersytet Łódzki

Jak można przeczytać na stronie internetowej⁹, Katedra Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Łódzkiego jest pierwszą w Polsce placówką, która naukę o książce i bibliotece uczyniła dyscypliną akademicką. Obecnie prace naukowe prowadzone w tejże Katedrze obejmują dwa podstawowe obszary badań bibliologicznych: naukę o książce i naukę o bibliotece oraz naukę o informacji. Indywidualne badania podejmowane przez pracowników koncentrują się wokół następujących zagadnień: teorii i metodologii księgoznawstwa, historii książki, bibliotekoznawstwa, prasoznawstwa, bibliografii, informacji naukowej, technologii informacyjnych, czytelnictwa i ruchu wydawniczego. Kierownikiem Katedry jest Mariola Antczak, której zainteresowania dotyczą: dydaktyki w bibliotece szkolnej, kompetencji informacyjnych młodego pokolenia, marketingu bibliotecznego, kultury czytelniczej dzieci i młodzieży oraz biblioterapii. W 2015 roku nakładem Wydawnictwa Uniwersytetu Łódzkiego i Wydawnictwa Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich ukazały się prace zbiorowe pod redakcją naukową Marioli Antczak i Agaty Walczak-Niewiadomskiej: *Książki w życiu najmłodszych, W kręgu kultury*

⁹ Katedra Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Łódzkiego: *Historia Katedry Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej UL*. Dostępny w Internecie: <http://www.kbin.uni.lodz.pl/kbin/index.php/o-katedrze/historia-katedry> [data dostępu: 5.11.2015].

czytelniczej dzieci i młodzieży, Kultura czytelnicza piętoklasistów szkół łódzkich w świetle badań własnych (w: *Biblioteki i książki w życiu nastolatków*).

W październiku 2016 roku zorganizowana została IV edycja międzynarodowej konferencji naukowej „Kultura czytelnicza młodego pokolenia”, której pokłosiem są publikacje zawierające teksty wystąpień referentów¹⁰. Konferencja zapewnia możliwość dialogu oraz prezentacji dokonań naukowych i praktycznych przedstawicieli świata nauki i środowiska zawodowego skupionego wokół krzewienia kultury czytelniczej wśród dzieci i młodzieży.

Opole — Uniwersytet Opolski

Na Uniwersytecie Opolskim w ramach Instytutu Polonistyki i Kulturoznawstwa działa Pracownia Edukacji Kulturowo-Literackiej, którą kieruje Jolanta Nocoń. Obszary badawcze realizowane przez jej współpracowników — Bożenę Olszewską i Elżbietę Łucką-Zajac dotyczą podręczników szkolnych do języka polskiego, kształcenia kompetencji komunikacyjnej i umiejętności tekstotwórczych uczniów, metod dydaktycznych i metod badań literackich w pracy nad tekstem literackim w szkole, a także powieści dla dzieci i młodzieży. Bożena Olszewska swoimi zainteresowaniami obejmuje literaturę dla dzieci i młodzieży (powieść autobiograficzną dla młodego odbiorcy oraz czasopiśmiennictwo okresu dwudziestolecia międzywojennego). Jest znawczynią twórczości Janiny Porazińskiej i redaktorką tomów zbiorowych pt. *Stare i nowe w literaturze dla dzieci i młodzieży*¹¹.

---

¹⁰ Uniwersytet Łódzki: *Kultura czytelnicza młodego pokolenia. Międzynarodowa konferencja naukowa*. Dostępny w Internecie: <http://konfkbini.uni.lodz.pl/index.php/pl/tom-konferencyjny> [data dostępu: 11.07.2015].

¹¹ „*Stare*” i „*nowe*” w literaturze dla dzieci i młodzieży — *biografie*. Red. B. OLSZEWSKA, O. PAJĄCZKOWSKI, L. URBAŃCZYK. Opole 2015; „*Stare*” i „*nowe*” — *czasopisma dla dzieci i młodzieży*. Red. B. OLSZEWSKA, E. ŁUCKA-ZAJĄC. Opole 2013; „*Stare*” i „*nowe*” w literaturze dla dzieci i młodzieży. Red. B. OLSZEWSKA, E. ŁUCKA-ZAJĄC. Opole 2010.

Rzeszów — Uniwersytet Rzeszowski

Na Wydziale Pedagogicznym, w Katedrze Pedagogiki Przedszkolnej i Wczesnoszkolnej, badania nad literaturą dziecięcą (głównie dla dzieci do 12. roku życia), widzianą w szerokiej perspektywie jej związków z pedagogiką, psychologią i antropologią kultury, prowadzi Alicja Ungeheuer-Gołąb¹². Jej zainteresowania badawcze dotyczą także obcowania dziecka ze sztuką, problematyki przekładu intersemiotycznego, literackiej edukacji małego dziecka oraz funkcji terapeutycznej literatury dziecięcej. Ungeheuer-Gołąb należy do takich stowarzyszeń naukowych, jak: Międzynarodowe Stowarzyszenie Badań nad Literaturą Dziecięcą — IRSCL (International Research Society for Children's Literature) czy Polska Sekcja Stowarzyszenia Przyjaciół Książki dla Młodych — IBBY (International Board on Books for Young People (członkini od 2010 roku). Badaczka prowadzi warsztaty z zakresu biblioterapii, twórczej metody — dramy i ekspresji ciała. Współpracuje również z ogólnopolskim pismem dla dzieci „Kapitan Muzyczka”. Pisze teksty piosenek dla dzieci, m.in. dla teatru Maska, oraz teksty dla grupy szantowej Klang. Dodajmy tylko na koniec charakterystyki, że Ungeheuer-Gołąb jest literaturoznawczynią, pedagożką, ale i instruktorką tańca, a więc łączy w swej działalności perspektywę naukową z postawą twórcy, dopełniając obszar literatury i badań własnym doświadczeniem¹³.

---

¹² *Poezja dzieciństwa, czyli droga ku wrażliwości*. Rzeszów 1999; *Tekst poetycki w edukacji estetycznej dziecka*. Rzeszów 2007; *Wzorce ruchowe utworów dla dzieci. O literaturze dziecięcej jako wędrownie, walce, tajemnicy, bezpiecznym miejscu i zabawie*. Rzeszów 2009. Informacje na temat dorobku naukowego pochodzą z: Uniwersytet Rzeszowski: *Pracownicy Wydziału Pedagogicznego*. Dostępny w Internecie: <http://www.ur.edu.pl/wydzialy/pedagogiczny/pracownicy/alicia-ungeheuer-golab> [data dostępu: 1.11.2015]; Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Stanisława Pigonia w Krośnie: *Ogólnopolski Kongres Nowoczesna Humanistyka w Państwowych Wyższych Szkołach Zawodowych: Krosno, 13–14 maja 2015 roku*. Dostępny w Internecie: <http://humanistyka.eu/prelegenci/alicia-ungeheuer-golab/> [data dostępu: 1.11.2015].

¹³ W swoim dorobku twórczym posiada również tomiki poetyckie dla dorosłych: *Dotknięcia* (Rzeszów 2001), *Kęsy życia* (Rzeszów 2004), bajki dla dzieci — *O Taju, Jasiu i Rowerku* (Kraków 2009); *Przygody Jeżyka spod Jabłoni* (Kraków 2011), zbiór wierszy dla dzieci *Dookoła Ciebie* (2010).

Słupsk — Akademia Pomorska

Grażyna Lasoń-Kochańska¹⁴, polonistka, bibliotekoznawczyni, krytyczka literacka, związana jest z Akademią Pomorską w Słupsku. Zainteresowania naukowe Lasoń-Kochańskiej koncentrują się wokół zagadnień związanych z literaturą dla dzieci oraz literaturą popularną, ze szczególnym uwzględnieniem psychologii odbioru baśni, literatury dla niedorosłych w perspektywie topiki kobiecej i feministycznej. Jej rozważania obejmują również problematykę fantastyki, feminizmu, gender w literaturze dla dzieci i młodzieży. Do najważniejszych prac badawczy należą: *Czytając fantasy...* (Gdańsk 2002); *Strefa mroku. Jedenastu apostołów grozy* (Warszawa 2002); *Kobiety opowiadają świat. Szkice o fantastyce* (Słupsk 2008); *Gender w literaturze dla dzieci i młodzieży. Wzorce płciowe i kobiecy repertuar topiczny* (Słupsk 2012). Ostatnia z wymienionych proponuje wykorzystanie metodologii gender w interpretacji tekstów adresowanych do dzieci i młodzieży.

Szczecin — Uniwersytet Szczeciński

Urszula Chęcińska¹⁵ wskazuje w swoich pracach, adresowanych do nauczycieli i pedagogów, wagę problemu „dziecięcości” i jego wpływu na rozwój zjawisk kulturowych w XX i XXI wieku. Jest redaktorką tomów: *Dziecko i baśnie świata w kontekście wczesnej edukacji* (Szczecin 2016), *Dziecko i poezja w kontekście wczesnej edukacji* (Szczecin 2016), które wchodzi w skład serii wydawniczej Biblioteki Katedry Wczesnej Edukacji. Literatura i kultura dziecięca w połączeniu z zagadnieniami współczesnej komunikacji językowej, antropologiczne aspekty dzieciństwa, książka dziecięca w dawnej i współczesnej recepcji czytelniczej, biblioteka szkolna jako miejsce promocji książki i terapii zajęciowej, promocja i animacja kultury to tematy omawiane z dwóch perspektyw: kulturowej i edukacyjnej.

¹⁴ Informacje na temat dorobku naukowego pochodzą z: Ośrodek Przetwarzania Informacji — Państwowy Instytut Badawczy: Nauka polska. Ludzie nauki. Dostępny w Internecie: <http://nauka-polska.pl/dhtml/raporty/ludzieNauki?rtype=opis&objectId=90016&lang=pl> [data dostępu: 1.11.2015] oraz z *Encyklopedii fantastyki*: http://encyklopediafantastyki.pl/index.php?title=Gra%C5%BCyna_Laso%C5%84-Kocha%C5%84ska [data dostępu: 1.11.2015].

¹⁵ Uniwersytet Szczeciński: Baza publikacji pracowników US. Dostępny w Internecie: http://publi.bg.szczecin.pl/cgi-bin/koha/opac-search.pl?op=do_search&marclit=100a&operator==&type=intranet&value=Ch%C4%99ci%C5%84ska%2C%20Urszula [data dostępu: 12.07.2016].

Zmieniające się środowisko kulturowe dziecka, społeczna kreacja podmiotowości w praktyce edukacyjnej, dyskurs wobec „dziecięcej jakości życia” sprawiły, że aktywność naukowo-badawcza Chęcińskiej skupia się obecnie na związkach pedagogiki dziecka z kulturą wczesnej edukacji. Organizowane przez Chęcińską międzynarodowe sesje „Dziecko i poezja w kontekście wczesnej edukacji” (Międzyzdroje 2011), „Dziecko i filozofia w kontekście wczesnej edukacji” (Szczecin 2015) m.in. w Szczecinie, Warszawie, Rostocku, Międzyzdrojach wiążą się także z popularyzacją twórczości Joanny Kulmowej.

Warszawa — Uniwersytet Warszawski

Pracownia Badań Literatury dla Dzieci i Młodzieży, działająca przy Instytucie Literatury Polskiej Wydziału Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego, została powołana uchwałą Rady Wydziału Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego 23 czerwca 2009 roku. Swoją działalnością kontynuuje tradycję międzyuczelnianego Zespołu Badań Literatury dla Dzieci i Młodzieży, który powstał w 1969 roku z inicjatywy Krystyny Kulickowskiej¹⁶. Zainteresowania naukowe osób tworzących Pracownię dotyczą zarówno twórczości dla dzieci, jak i funkcjonowania topiki dziecka i dzieciństwa w literaturze i kulturze poszczególnych epok. Szczegółowe badania koncentrują się na takich zagadnieniach, jak: historia, teoria i metodologia badań literatury dla dzieci i młodzieży oraz dziecięco-młodzieżowej w kraju i za granicą; proza inicjacyjna od XVIII wieku do współczesności; poezja dla dzieci; dramat dziecięcy i młodzieżowy; baśń i fantastyka; historia książki dziecięcej i bibliotekarstwa dziecięcego; czasopiśmiennictwo dla dzieci i młodzieży w XIX i XX wieku; obiegi czytelnice; krytyka literacka i życie literackie wokół literatury dziecięcej i młodzieżowej; biografie czytelnice, a także funkcjonowanie kultury dziecięcej i młodzieżowej w Internecie. Wydział Polonistyki we współpracy ze Stowarzyszeniem Bibliotekarzy Polskich prowadzi serię Literatura dla Dzieci i Młodzieży. Studia, w której ukazują się monografie autorskie członków Pracowni oraz książki zbiorowe, będące owocem organizowanych konferencji¹⁷. Instytut

¹⁶ Informacje pochodzą z: Instytut Literatury Polskiej. Wydział Polonistyki UW: Pracownia Badań Literatury dla Dzieci i Młodzieży. Dostępny w Internecie: <http://ilp.uw.edu.pl/pracownia-badan-nad-literatura-dziecieca-i-młodzieżowa/> [data dostępu: 1.11.2015].

¹⁷ W ostatnich latach ukazały się: T. 1: Janusz Korczak. *Pisarz*. Red. naukowa A.M. CZERNOW. Warszawa 2013; T. 2: W. KOSTECKA: *Baśń postmodernistyczna. Przeobrażenia gatunku*. Warszawa 2014. Wybrane prace monograficzne członków Pracowni oraz zbiorowe inicjatywy wydawnicze ogłoszone drukiem po 2000 roku: J. PAPUZIŃSKA: *Mój bajarz. Studia i szkice o literaturze młodzieżowej*. War-

Filologii Polskiej we współpracy z Instytutem Informacji Naukowej i Studiów Bibliologicznych prowadzi także dwusemestralne studia podyplomowe: literatura i książka dla dzieci i młodzieży wobec wyzwań nowoczesności. Z ośrodkiem warszawskim związani są m.in. Grzegorz Leszczyński, Ewa Paczoska, Weronika Kostecka, Michał Zając. Dokonując przeglądu badaczy literatury dziecięcej ośrodka warszawskiego, nie można nie wspomnieć o Joannie Papużyńskiej — poetce, autorce licznych wierszy i bajek dla dzieci. Jest ona wybitnym krytykiem literackim, badaczem literatury i popularyzatorem czytelnictwa. Była także inicjatorką i redaktorką naczelną pisma „Guliwer” (do 2002 roku). Nagrodzona została m.in. Orderem Uśmiechu, Medalem im. Janusza Korczaka, Medalem „Zasłużony Kulturze Gloria Artis” i wieloma innymi odznaczeniami.

Wrocław — Uniwersytet Wrocławski

Na Uniwersytecie Wrocławskim działa w ramach Instytutu Filologii Polskiej Zakład Literatury Popularnej, Ludowej i Dziecięcej. Oprócz Ewy Serafin, która jest folklorystką, wskazać należy dwie inne osoby, ważne z punktu widzenia wrocławskiej krytyki literatury dla dzieci i młodzieży: Jolantę Ługowską (kierowniczkę Zakładu) i Ryszarda Waksmund. Z Zakładem współpracuje Dorota Michulka, adiunkt w Zakładzie Metodyki Języka Polskiego i Literatury Polskiej oraz lektor w Szkole Języka Polskiego i Kultury dla Cudzoziemców. Zainteresowania badawcze Ryszarda Waksmund, wiernego ucznia prof. Jerzego Cieślukowskiego, obejmują piśmiennictwo dla dzieci i młodzieży w aspekcie historycznym i genologicznym, co znalazło swój wyraz w wydanych monografiach¹⁸, ale również w antologiach baśni¹⁹, przygotowanych w ramach redagowanej przez niego serii Baśni

szawa 2010; W. KOSTECKA: *Tajemnica księgi. Tropami współczesnej fantastyki dla dzieci i młodzieży*. Warszawa 2010; G. LESZCZYŃSKI: *Bunt czytelników. Proza inicjacyjna netgeneracji*. Warszawa 2010.

¹⁸ Prof. Ryszard Waksmund jest autorem monografii, antologii samodzielnych i we współpracy z innymi specjalistami, artykułów problemowych. Wśród wielu prac wymienić należy: *Od literatury dla dzieci i młodzieży do literatury dziecięcej (tematy, gatunki, konteksty)*. Wrocław 2000; *Nie tylko Robinson, czyli o oświeceniowej literaturze dla dzieci i młodzieży*. Warszawa 1987 czy opracowanie *Poezja dla dzieci: antologia form i tematów*. Wrocław 1999 (wyd. 2 zmienione). Informacje na temat dorobku naukowego pochodzą z: Uniwersytet Wrocławski. Instytut Filologii Polskiej: Pracownicy i doktoranci. Dostępny w Internecie: <http://www.ifp.uni.wroc.pl/pracownik/ryszard-waksmund> [data dostępu: 2.11.2015].

¹⁹ *Ostatni smok. Antologia baśni pisarzy angielskich* (przekłady studentów anglistyki); *Baśnie carycy Katarzyny dla wnuków i inne utwory baśniowe pisarzy rosyjskich przełomu XVIII i XIX w. oraz Carówna Lodowinka i inne baśnie Lidii Czarskiej* (przy współudziale Nelly Staffa).

Krąg. Jako badacz rozwinął on wątki odnoszące się do mieszczańskiej literatury dla dzieci w XIX wieku (*Literatura pokoju dzieciennego*) oraz typologii twórczości poetyckiej (*Poezja dla dzieci. Antologia form i tematów*). Jednym z ważniejszych dokonań Ryszarda Waksmundy jest zainicjowanie wydawania pierwszego w Polsce międzynarodowego periodyku poświęconego badaniom nad twórczością dla niedorosłych: „Filoteknos: literatura dziecięca — mediacja kulturowa — antropologia dzieciństwa”. Jolanta Ługowska specjalizuje się w folklorystyce, teorii i historii literatury. Przedmiotem jej zainteresowań są problemy współczesnej kultury, ze szczególnym uwzględnieniem zagadnień kultury popularnej, a także, co ważne z punktu widzenia niniejszego przeglądu badaczy, swoistej subkultury dzieci i nastolatków²⁰. Wiele miejsca w swoich badaniach poświęca problematyce baśni — ludowej i literackiej — oraz innym odmianom fantastyki. Nie sposób nie wspomnieć o doktorantce i uczennicy Ługowskiej — Ewie Serafin. Zainteresowania naukowe Serafin koncentrują się wokół relacji literatury i folkloru tradycyjnego, antropologii bajki magicznej i baśni ludowej oraz problematyki pogranicza, tożsamości (etnicznej, religijnej) i wielokulturowości w literaturze.

W Instytucie Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa badania nad zagadnieniami dotyczącymi: literatury popularnonaukowej dla dzieci i młodzieży, rynku przekładów książki dziecięco-młodzieżowej, funkcjonowania bibliotek szkolnych, prowadzi Bogumiła Staniów. W 2012 roku przygotowała opracowanie *Biblioteka szkolna dzisiaj*, będące kompendium wiedzy o bibliotekarstwie szkolnym.

Ostatnią z prezentowanych wrocławskich sylwetek jest Dorota Michulka²¹, która porusza się w kręgu dziejów szkoły i literatury dla dzieci oraz nauczania języka polskiego jako obcego. Zajmuje się szczególnie historią literatury, metodyką, kształceniem literacko-kulturowym (także w ujęciu historycznym), szkolną recepcją literatury i kultury, edukacją humanistyczną w perspektywie socjokulturowej. Godny odnotowania jest fakt, że badaczka już od przeszło 10 lat jest

²⁰ Do jej głównych publikacji należą: *Ludowa bajka magiczna jako tworzywo literatury*. Wrocław 1981; *Bajka w literaturze dziecięcej*. Warszawa 1988; *W świecie ludowych opowiadań: teksty, gatunki, intencje narracyjne*. Wrocław 1993; *Folklor — tradycje i inscenizacje. Szkice literacko-folklorystyczne*. Warszawa 1999; *Anioł w literaturze i w kulturze*. Wrocław 2004; *Baśnie nasze współczesne*. Wrocław 2005; *W Fantazjanie i gdzie indziej. Szkice o baśni literackiej*. Wrocław 2006. Informacje na temat dorobku naukowego pochodzą z: Uniwersytet Wrocławski. Instytut Filologii Polskiej: Pracownicy i doktoranci. Dostępny w Internecie: <http://www.ifp.uni.wroc.pl/pracownik/jolanta-lugowska> [data dostępu: 1.11.2015].

²¹ Autorka monografii: *Ad usum Delphini. O szkolnej edukacji literackiej — dawniej i dziś*. Wrocław 2013; *Od ojcowizny do ojczyzny: o recepcji romantyzmu w polskich szkołach w Galicji doby autonomicznej (1867—1914)*. Wrocław 2003; oraz redaktorka i współredaktorka kilku książek, wydanych w Polsce i w Finlandii, np. *Przeboje edukacji polonistycznej*. Wrocław 2001; *Metodyka a nauka o literaturze i nauka o języku* (z Kordianem Bakulą). Wrocław 2005 czy *Borderlands. What does it mean for Poland and Finland?* (z Marją Leinonen). Wrocław 2004. Informacje na temat dorobku naukowego pochodzą z: Uniwersytet Wrocławski. Instytut Filologii Polskiej: Pracownicy i doktoranci. Dostępny w Internecie: <http://www.ifp.uni.wroc.pl/pracownik/dorota-michulka> [data dostępu: 1.11.2015].

członkiem Międzynarodowego Towarzystwa do Badań nad Literaturą dla Dzieci (IRSL: *International Society Research on Childrens Literature*).

Warszawa — Biblioteka Narodowa

W Pracowni Bibliotekoznawstwa w Instytucie Książki i Czytelnictwa Biblioteki Narodowej Grażyna Lewandowicz-Nosał, specjalistka w zakresie bibliotek publicznych dla dzieci i młodzieży oraz rynku książki dziecięcej, podejmuje prace badawcze nad czytelnictwem dzieci i młodzieży. Od kilkunastu lat jest jurorem i zasiada w jury przyznającym ogólnopolską Nagrodę Literacką im. Kornela Makuszyńskiego za książkę dla dzieci młodszych, a od 2005 roku członkinią Rady Naukowej „Guliwera. Czasopisma o książce dla dziecka” (wcześniej była w zespole redakcyjnym tego czasopisma).

Przedmiotem badań Zofii Zasackiej²² są postawy czytelnicze nastolatków. Zajmuje się oceną społecznego zasięgu książki wśród polskich uczniów; opisem doświadczeń lekturowych i ich różnic w odniesieniu do czytania w czasie wolnym i z obowiązku szkolnego. Interesuje się również różnicami społeczno-kulturowymi ujawniającymi się u nastoletnich czytelników w praktykach i motywacjach czytelniczych oraz sposobach uczestnictwa w społecznym obiegu książki. Od 2003 roku realizowane są cykliczne ogólnopolskie sondaże badające czytelnictwo piętnastolatków (uczniów trzeciej klasy gimnazjum), co umożliwia obserwację trendów i postaw czytelniczych gimnazjalistów. Ostatnia edycja z 2013 roku została poszerzona o badanie wśród dzieci (uczniów szóstych klas szkoły podstawowej). Badanie czytelnictwa dzieci i młodzieży zostało zrealizowane w Instytucie Badań Edukacyjnych (IBE) przy współpracy z Biblioteką Narodową w ramach projektu pt. Badanie jakości i efektywności edukacji oraz instytucjonalizacja zaplecza badawczego.

²² Autorka książki: *Czytelnictwo dzieci i młodzieży*. Warszawa 2014 oraz takich artykułów w czasopismach i tomach zbiorowych, jak m.in.: *Teenagers and books — from daily reading to avoidance*. „Edukacja” 2014, nr 6(131); *Lektury szkolne i pozaszkolne — ciągłość i zmiany w postawach czytelniczych gimnazjalistów*. W: *Polonistyka dziś — kształcenie dla jutra*. T. 2. Red. K. BIEDRZYCKI, W. BOBIŃSKI, A. JANUS-SITARZ, R. PRZYBYLSKA. Kraków 2014; *Nastolatki i ich przyjemności czytania książek*. W: *Kultura czytelnicza dzieci i młodzieży początku XXI wieku*. Red. M. ANTczAK, A. BRZUSKA-KĘPA, A. WALCZAK-NIEWIADOMSKA. Łódź 2013; *Ciągłość i zmiany w postawach czytelniczych młodzieży (z ogólnopolskich badań czytelnictwa gimnazjalistów)*. W: *Między dzieciństwem a dorosłością. Młodzież w bibliotece*. Red. A.M. KRAJEWSKA. Warszawa 2012; *Nastolatki i książki — od czytania codziennego do unikania*. „Edukacja” 2012, 2(118), 20—35; *Czytanie dla przyjemności — podobieństwa i dystanse wśród nastolatków*. W: *Czas wolny. Refleksje, dylematy, perspektywy*. Red. D. MROCZKOWSKA. Warszawa 2011.

Oświęcim — Centrum Literatury Dziecięcej

Centrum Literatury Dziecięcej zostało utworzone w Miejskiej Bibliotece Publicznej im. Łukasza Górnickiego w Oświęcimiu. Do chwili wybudowania nowego gmachu Miejskiej Biblioteki Publicznej w 2011 roku było zlokalizowane w „Bibliotece pod Słoneczkiem”. W 2012 roku powołano Radę Programową Centrum, w skład której weszli pracownicy naukowcy uniwersytetów, pracownicy bibliotek oraz Prezes Polskiej Sekcji IBBY. Centrum ma służyć badaczom literatury dziecięcej, jej krytykom, a także pisarzom, bibliotekarzom, nauczycielom i studentom. Zadania realizowane na rzecz dzieci i młodzieży w Centrum można określić jako:

- kontynuację programu „Prezentacja kultur innych krajów i integracja kulturowa poprzez książkę dla młodych” oraz gromadzenie kolekcji obcojęzycznych dla potrzeb akcji „Wędrujące wystawy”;
- organizację dorocznych obchodów Międzynarodowego Dnia Książki Dziecięcej;
- popularyzację sylwetek twórców książki dziecięcej; pisarzy, ilustratorów, wydawców poprzez spotkania autorskie, wystawy i konkursy.

Centrum posiada bogate zbiory naukowe z zakresu historii, krytyki, czytelnictwa i popularyzacji literatury dla dzieci i młodzieży, które w większości stanowią dar Joanny Papużyńskiej. Tworzeniem Centrum Literatury Dziecięcej, czyli m.in. wprowadzaniem zbiorów Centrum do bazy danych, zajmuje się Stanisława Niedziela, która jako główny specjalista ds. czytelnictwa dzieci i młodzieży w Miejskiej Bibliotece Publicznej im. Łukasza Górnickiego w Oświęcimiu do emerytury pełniła funkcję kierownika „Biblioteki pod Słoneczkiem”. Stanisława Niedziela pracuje jako sekretarz w jury Nagrody Literackiej im. K. Makuszyńskiego. Od 2004 roku rolę organizatora nagrody przejęła Miejska Biblioteka Publiczna im. Łukasza Górnickiego w Oświęcimiu, a patronat medialny sprawuje redakcja „Guliwera”.

Poznań — Centrum Sztuki Dziecka

Centrum Sztuki Dziecka w Poznaniu jest samorządową instytucją kultury, działającą od 1984 roku. Jego główny cel to: inspirowanie twórczości dla dzieci i młodzieży; promocja nowych, wartościowych zjawisk artystycznych; popularyzacja i wspieranie rozwoju nowych metod edukacji kulturalnej młodego pokolenia oraz

kreowanie wydarzeń artystycznych i edukacyjnych we współdziałaniu z instytucjami kultury, instytucjami oświaty oraz artystami, edukatorami i menadżerami sztuki. Centrum prowadzi działania artystyczne i edukacyjne dla dzieci i młodzieży, wspiera profesjonalną twórczość dla najmłodszych, promuje sztukę współczesną i ambitną, odpowiedzialnie poruszającą problemy młodych odbiorców. Dziecko to dla Centrum — jak czytamy na stronie internetowej — „partner w odbywającej się poprzez sztukę rozmowie o sprawach ważnych. Sztuka dla dzieci to także mądra zabawa i rozrywka. Do sztuki przybliża własna twórczość, najlepiej, gdy wspierana przez współdziałającego z najmłodszym artystę”. Centrum organizuje m.in. Biennale Sztuki dla Dziecka oraz Międzynarodowy Festiwal Młodego Widza „Ale Kino!”. Instytucja ta jest także wydawcą książki *Kulturowe konteksty baśni*²³, która prezentuje prace naukowe poświęcone sztuce dla dzieci i młodzieży. W publikacji omówiono zagadnienia związane ze współczesną sztuką młodego pokolenia, formami artystycznymi, kierunkami rozwoju, metodami animacji w środowisku dzieci i młodzieży. W tym miejscu warto jeszcze wspomnieć o wydanej w 2007 roku interesującej dwutomowej pozycji pod redakcją Marty Karasińskiej i Grzegorza Leszczyńskiego pt. *Dziecko i teatr w przestrzeni kultury*. O ile tom pierwszy *W teatrze świata* zajmował się oddziaływaniem teatru na kształtowanie przestrzeni kulturowej dziecka i teatralizacją jego świata, o tyle tom drugi podejmuje problemy dotyczące samego już teatru i wpływu, jaki na jego kształt artystyczny wywiera rzeczywistość.

Warszawa — „Ryms”

„Ryms” to interesujące przedsięwzięcie mające formę czasopisma wydawanego jako kwartalnik oraz wortalu o książkach dla dzieci i młodzieży. Redakcja kieruje pozycję do ambitnych rodziców, nauczycieli, wychowawców, bibliotekarzy. Spis treści każdego numeru zawiera zazwyczaj kilka działów: *Sedno Rymsa*, *W cztery oczy*, *Mistrzowie*, *Młodzi zdolni*, *Co w trawie piszczy*, *Antykwarjat*, *Obce strony*, *Recenzje*, *Patronaty*. Pomysłodawczynią utworzenia pisma była Marta Lipczyńska-Gil, właścicielka Wydawnictwa Hokus-Pokus, która odczuwała niedosyt z powodu niewielkiej liczby poważnych i istotnych materiałów o literaturze dla dzieci i młodzieży. Pierwszy papierowy numer pisma ukazał się drukiem przy okazji Międzynarodowych Targów Książki wiosną 2007 roku. Pismo przyciąga uwagę

²³ Wyszły dwa tomy publikacji *Kulturowe konteksty baśni* — T. 1: *Rozigrana córa mitu*. Red. G. LESZCZYŃSKI. Poznań 2005 oraz T. 2: *W poszukiwaniu straconego królestwa*. Red. G. LESZCZYŃSKI. Poznań 2006.

również interesującą szatą graficzną. Największym atutem „Rymsa” są autorzy: fachowcy, specjaliści z różnych ośrodków badawczych, m.in. z Gdańska, Krakowa, Lublina, Wrocławia, Warszawy, Torunia, np. Małgorzata Cackowska, Hanna Dymel-Trzebiatowska, Jacek Friedrich, Monika Graban-Pomirska, Paweł Jasnowski, Rafał Kleśta-Nawrocki, Krystyna Rybicka, Anita Wincencjusz-Patyna. Do „Rymsa” piszą także dziennikarze o konkretnych, wyrazistych poglądach: Roman Kurkiewicz, Krystyna Romanowska, Olga Woźniak; publicyści: Szymon Kloska, Krzysztof R. Wojciechowski, Agnieszka Wolny-Hamkało; psychologowie: Łucja Abalar, Aneta Bohaczewska-Petryna, Justyna Święcicka; bibliotekarze: Hanna Diduszko, Maria Kulik, Alicja Szyguła; pasjonaci książki dziecięcej: Iwona Hardej, Monika Obuchow, Janusz Pawlak, Kasia Warpas. Gościnnie w „Rymsie” publikowali: Grażka Lange, Zygmunt Januszewski, Joanna Olech, Justyna Sobolewska, Zuzanna Ziomecka oraz Andrzej Franaszek.

Wortal, specjalistyczny portal o książkach dla dzieci i młodzieży, w obecnej szacie graficznej działa od 2009 roku. Jest ciekawy i przyjazny dla czytelników. Na www.ryms.pl znaleźć można codziennie nowe wieści ze świata literackiego i wydawniczego, informacje o konkursach z nagrodami i rabatami na książki (dział *Wydarzenia*), recenzje nowych i starszych książek oraz audiobooków, zapowiedzi premier książkowych (*Recenzje*), teksty krytyczno-literackie i wywiady z pisarzami i ilustratorami (*Artykuły*), systematycznie uzupełniane notki o autorach (*Autorzy*), adresy internetowe księgarni, wydawnictw, galerii, portali, pokrewnych tematycznie czasopism (*Miejscówki*). „Rymś” prowadzi własny *Sklep u słonia*, gdzie można kupić wszystkie numery pisma i książki różnych wydawnictw. W wortalu mogą publikować profesjonaliści, pasjonaci, zdolni studenci (*Studencki HYDE PARK*) oraz czytelnicy. „Rymś” zamieszcza najlepsze konkursowe recenzje książek dla dzieci i młodzieży. Każdy publikowany tekst można skomentować. W dziale *Z archiwum słonia* przypominane są wcześniejsze wydania, nieco zapomniane tytuły, a pod hasłem *Obce strony* można odnaleźć książki zagraniczne. W 2013 roku redaktor naczelna „Rymsa” Marta Lipczyńska-Gil odebrała nagrodę Polskiej Sekcji IBBY za upowszechnianie czytelnictwa, zaś w 2011 roku otrzymała nagrodę kanału TVP Kultura, rokrocznie przyznawaną najciekawszym osobowościom artystycznym „Gwarancję Kultury 2010”. W 2010 roku redakcja pisma została laureatem „Papierowego ekranu”, konkursu na najlepszy serwis internetowy o książce.

Kraków — „Tygodnik Powszechny”

Artykuły o literaturze dziecięcej w „Tygodniku Powszechnym”, „Rzeczpospolitej”, „Nowych Książkach” i „Gazecie Wyborczej” pisze Joanna Olech, z wykształcenia graficzka, autorka książek dla dzieci i młodzieży. Od 2007 roku wchodzi w skład zarządu Sekcji Polskiej International Board on Books for Young People (IBBY). Jest współautorką podręczników PWN do języka polskiego dla gimnazjalistów oraz ekspertką Polskiego Instytutu Sztuki Filmowej. Na łamach „Tygodnika Powszechnego” napisała rzecz niezwykle istotną i inspirującą: „Lato było pracowitą porą dla branży wydawniczej. Gdyby wszystkie gałęzie kultury rozwijały się tak żywiołowo, jak książka dla młodych, byłibyśmy kulturalną potęgą”²⁴.

Od przełomu wieków zauważalne jest wzmożone zainteresowanie książką dla dzieci. W Polsce powstają coraz liczniejsze ośrodki i centra zajmujące się problematyką tekstów kierowanych do młodych odbiorców, sztuką adresowaną do niedorosłych. Podejmowane są liczne działania i przedsięwzięcia promujące literaturę dla dzieci i młodzieży (np. w 2010 roku „Poezja i Dziecko”²⁵ wydała numer monograficzny poświęcony wrocławskiej poetce Karolinie Kusek). Współczesne badania nad książką dla dzieci, charakteryzujące się coraz silniejszą decentralizacją, są także zauważalne, ich efekty doceniają osoby, instytucje spoza kręgu specjalistów i wydaje się, że ta tendencja będzie trwała.

²⁴ J. OLECH: *Letni urodzaj*. „Tygodnik Powszechny” 2015, nr 35. Dostępny w Internecie: <https://www.tygodnikpowszechny.pl/letni-urodzaj-29756> [data dostępu: 8.11.2015].

²⁵ Czasopismo „Poezja i Dziecko” wydawane było w Warszawie w latach 2003—2006 oraz w roku 2010. Redaktorem kwartalnika był Stanisław Grabowski, znany warszawski pisarz, autor książek dla dorosłych i dla dzieci. Okładką i opracowaniem graficznym zajmowała się Barbara Kuropiejska-Przybyszewska. Każdy numer kwartalnika miał charakter monograficzny. Numery poświęcone zostały m.in. Kornelowi Makuszyńskiemu, Joannie Kulmowej, Marii Kownackiej, Dorocie Gellner. Autorami artykułów byli badacze literatury dla dzieci i młodzieży, osoby związane z dzieckiem, książką i biblioteką.